

Proefapen

U bent wetenschappelijk onderzoeker. U bent gevraagd door de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België om advies te geven over het gebruik van apen in medisch onderzoek.

Opdracht

- Lees de achtergrondinformatie op de volgende pagina.
- Schrijf een advies voor de Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België op pagina 4 en 5.

Eisen

- Schrijf een samenhangende tekst van minimaal **120** woorden.
- Uw tekst omvat:
  - een inleiding waarin u een genuanceerd standpunt inneemt over het gebruik van apen in medisch onderzoek;
  - twee argumenten voor uw genuanceerde standpunt die gebaseerd zijn op de achtergrondinformatie: één argument voor en één argument tegen het gebruik van apen in medisch onderzoek;
  - twee onderbouwde adviezen die gebaseerd zijn op de achtergrondinformatie;
  - een conclusie.
- Schrijf binnen het kader. Alles wat u buiten het kader schrijft, wordt niet beoordeeld.

Achtergrondinformatie

"We moeten deze apen als patiënten behandelen", zegt professor Bruno Goddeeris, dierenarts en bioloog.

"Zo moet iedere proefaap als individu worden beschouwd, door bijvoorbeeld zijn medische historiek met alle ingrepen en behandelingen bij te houden op een fiche. Die fiches kunnen worden gecontroleerd door het ministerie van Volksgezondheid en een ethische commissie. Dankzij die fiches zullen we weten wat er precies met ieder van hen gebeurt, en als er iets vastgesteld wordt dat niet door de beugel kan, kan het project stilgelegd worden."

"Nog een manier om deze dieren te individualiseren is hun een naam te geven. En dat doen ze nu in Leuven. Een van de apen hier werd Bruno genoemd, zoals ik. Een beetje een plaagstoot. Want ja, ik ben die lastigaard die moeilijk doet over de aanvragen voor wetenschappelijk onderzoek. Als het niet in orde is met de regels over dierenwelzijn, geeft de ethische commissie geen groen licht. Dan moeten de onderzoekers hun huiswerk overdoen en terugkomen. Als dat vertraging betekent, moet dat maar."

"Als we kennis enkel kunnen verwerven op een niet-ethische manier, zoals met proeven op dieren, betekent dat dat we geen recht hebben op die kennis", zegt filosoof Will Kymlicka.

"Een medicijn uittesten op een ziek dier, in een trialstudie, zoals dat ook bij mensen gebeurt, daar heb ik geen problemen mee. Maar invasief onderzoek – schade toebrengen, ziek *maken* – is een ander verhaal. Dieren hebben volgens mij net als mensen het recht om niet te worden gedood en niet te worden gebruikt als proefkonijn. Dieren zijn niet op aarde gezet om ons te dienen."

Medisch onderzoek kan nog steeds niet zonder het gebruik van proefdieren. Bij een deel van deze onderzoeken zijn apen de enige bruikbare proefdieren. Dat komt omdat de apen wat betreft afstamming zeer dicht bij de mens staan. Sommige apensoorten zijn dan ook de enige dieren die door dezelfde virussen/parasieten geïnfecteerd kunnen worden als de mens. Een ander aspect is dat de nieuwe generatie geneesmiddelen en behandelmethoden zeer specifiek en alleen werkzaam is in de mens of aap. Juist daarom wordt de veiligheid en effectiviteit van dergelijke vaccins (of geneesmiddelen of behandelmethoden) getoetst in apen, voordat zij in de mens kunnen worden gebruikt. In België bepaalt de wet dat apen alleen als proefdier in een experiment mogen worden gebruikt als er geen alternatief voorhanden is.

Wat heeft het onderzoek tot nu toe opgeleverd? Enkele voorbeelden:

- In apen is ontdekt dat bloedtransfusie voorafgaand aan orgaantransplantatie een positief effect heeft op de overleving van het getransplanteerde orgaan. Dit wordt nu in de praktijk toegepast.
- Onderzoek in apen heeft geleid tot een sterke toename van de wetenschappelijke kennis over het ontstaan van gewrichtsontsteking. Zo is duidelijk geworden welke kenmerken belangrijk zijn voor de gevoeligheid voor gewrichtsontsteking.
- Het eerste genetisch aangepaste hepatitis B-vaccin is getest op effectiviteit in apen. Dit vaccin wordt nu wereldwijd gebruikt en beschermt miljoenen mensen tegen deze infectieziekte.

Cultuureducatie

U werkt bij een cultureel centrum dat nauw samenwerkt met scholen. Op de volgende bestuursvergadering zal het nieuwe beleidsplan voor cultuureducatie worden besproken. Als voorbereiding vat u voor uw collega's alvast enkele reacties van deskundigen samen, zodat het beleidsplan vlot besproken kan worden.

Opdracht

- Lees de inleiding en de reacties op pagina 7, 8 en 9. U mag in de tekst schrijven.
- Maak een samenvatting van de reacties op pagina 10 en 11.

Eisen

- Schrijf een tekst (geen opsomming) van minimaal **250** woorden.
- Uw samenvatting omvat:
  - een inleiding waarin u vermeldt wie het beleidsplan opstelde en waarom;
  - de reacties uit het veld;
  - de positieve punten uit het beleidsplan;
  - de kritische noten;
  - de aanbevelingen bij het beleidsplan;
  - een gepaste afsluiting.
- Schrijf in uw eigen woorden. U mag geen zinnen letterlijk overnemen uit de teksten.
- De samenvatting moet begrijpelijk zijn voor iemand die de reacties niet heeft gelezen.
- Schrijf binnen het kader. Alles wat u buiten het kader schrijft, wordt niet beoordeeld.

Inleiding

Groeien in cultuur

Ieder kind, elke jongere de kans geven om te groeien in cultuur. Dat is de kern van cultuureducatie en het is meteen ook de opdracht die de ministers van Cultuur, Jeugd en Onderwijs zich gezamenlijk hebben gesteld in het nieuwe beleidsplan 'Groeien in cultuur'.

Cultuureducatie omvat alle vormen van educatie waarbij cultuur als doel of als middel wordt ingezet. Ze vergroot ons vermogen tot zelfreflectie, ons inzicht in de eigen cultuur en die van anderen en de zin om eraan deel te nemen en er iets aan toe te voegen. Cultuureducatie biedt ruimte voor creativiteit en innovatie. Ze laat zich niet inperken tot een vak(gebied), maar versterkt wat aanwezig is: onze nieuwsgierigheid en verwondering, onze flexibiliteit, onze mogelijkheid om zelf oplossingen te bedenken.

Een terugblik leert ons dat de cultuureducatie het afgelopen decennium sterk onder de aandacht is gekomen. Onderzoek wijst echter ook op de noodzaak van een hechtere samenwerking tussen Cultuur, Jeugd en Onderwijs. Daarom hebben de minister van Cultuur en de minister van Jeugd en Onderwijs beslist om een gezamenlijk beleidsplan uit te werken voor cultuureducatie.

Dit beleidsplan is ook een uitnodiging naar alle betrokken spelers om te reageren op het plan en mee te werken aan de verdere invulling ervan. Die uitgestoken hand nemen we graag aan. Op de volgende pagina's leest u reacties en voorstellen uit verschillende hoeken van het cultuureducatieve veld.

Twee reacties

Groeipijnen in cultuureducatie

Marc Roland is musicoloog en medeoprichter van CULT, een vereniging voor artistieke en culturele vakken in het onderwijs.

‘Groeien in cultuur’ laat ons met gemengde gevoelens achter. De visie van het beleidsplan is rampzalig voor de artistieke basis van cultuureducatie, maar biedt tegelijkertijd reële kansen tot kwaliteitsverbetering.

De visietekst is sterk instrumenteel opgevat en beschouwt cultuureducatie als een middel tot verandering van de arbeidsmarkt. Er wordt vooropgesteld om ‘kansen en ruimte te bieden voor creativiteit en innovatie’, wat noodzakelijk is voor ‘het ontwikkelen van creativiteit die kan ingezet worden in het verdere leven, de loopbaan ...’. Daarnaast zouden ‘via kunst en cultuur leerlingen enthousiast gemaakt worden voor andere, moeilijke of minder populaire vakken’, (lees: wiskunde en wetenschappen), en wil men ‘talenten blootleggen bij kinderen en jongeren die zich niet goed in hun vel voelen op de “traditionele” school’, (lees: het aantal vroegtijdige schoolverlaters reduceren). Die visie weerspiegelt de basisdefinitie van het beleidsplan, waarin cultuur wordt herleid tot ‘vier culturele basisvaardigheden: waarneming, verbeelding, conceptualisering en analyse’. Door die cognitieve reductie verliest ‘cultuur’ echter elke referentie aan het artistieke. Dat is op zijn minst vreemd te noemen, temeer omdat de stakeholders uit de sector waarschuwen voor een te eenzijdige cognitieve gerichtheid van cultuureducatie.

Een initiatief dat daadwerkelijk de kwaliteit van cultuureducatie kan bevorderen, zijn de investeringen in infrastructuur en didactische materialen, want die zijn noodzakelijk. Hoe kan een vakleraar artistieke en culturele vakken – de leraar muzikale opvoeding bijvoorbeeld – kwalitatieve cultuureducatie geven als de enige investering tot nog toe de loonkosten zijn? Aangepaste vaklokalen en ateliers, degelijke muziekinstrumenten en kunstenaarsmaterialen zijn een voorwaarde voor kwalitatieve cultuureducatie op school.

Toch vragen wij om meer ambitie aan de dag te leggen. De voorgestelde investeringen in infrastructuur en didactische middelen spelen daarin zeker een belangrijke rol. Maar de vakleraren artistieke en culturele vakken zouden daarin een sleutelrol moeten spelen. Vakleerkrachten zijn immers experts omdat ze maar een welbepaald vak doceren. Vakleraren artistieke en culturele vakken zijn dus experts in de artistieke domeinen. Zij staan wekelijks in contact met leerlingen uit alle geledingen van het onderwijs, maar hun centrale functie komt in het beleidsplan te weinig aan bod. Het lijkt ons echter vanzelfsprekend om hun rol te versterken.

Verder zien we de oprichting van ‘ExpertiseNetwerken CultuurEducatie’ als een sterk signaal. Meer overleg kan ons helpen om de visie en de acties van ‘Groeien in cultuur’ beter af te stemmen op de behoeften van de scholen en hun leraren en leerlingen. Het biedt ook de kans om goede praktijkvoorbeelden uit het onderwijs te identificeren en te integreren in de hervorming. CULT stelt zich alvast kandidaat om in dat proces mee te stappen.

Naar een nieuwe onderwijscultuur

Katrien Bosmans is docent Specifieke Lerarenopleiding Kunst aan de KU Leuven.

In het secundair onderwijs is cultuureducatie weinig zichtbaar. Zoals studies aantonen, zijn er goede initiatieven, maar een overkoepelende visie ontbreekt. Willen de Vlaamse ministers ‘elke jongere de kans geven om te groeien in cultuur’, dan is een consequent beleid noodzakelijk. Om die doelstelling in de scholen te realiseren, zal er meer nodig zijn dan in het nieuwe beleidsplan ‘Groeien in cultuur’ wordt voorgesteld.

Om de doelstelling daadwerkelijk te verwezenlijken is het nodig een basisvak te introduceren waarin alle aspecten van cultuur op een receptieve en reflectieve manier aan bod komen én waarin actieve kunsteducatie centraal staat. Daarbij moeten leerlingen kunnen kiezen om zich te ontplooien in het medium waarin ze zich graag uitdrukken: vrijheid, spel en plezier staan centraal.

Velen delen die mening van een apart cultuurvak echter niet. Beleidsmakers die verantwoordelijk zijn voor het onderwijs houden met bekende argumenten de boot af. Er zijn te weinig schooluren en cultuur is niet strikt noodzakelijk, want economisch moeilijk te verantwoorden. Cultuur blijft toch iets voor de vrije tijd, weinig zichtbaar, niet effectief en moeilijk te meten.

Mochten alle leraren in staat zijn cultuureducatie in hun eigen onderwijs te integreren, dan zou ik dit pleidooi voor de introductie van een basisvak kunst en cultuur niet voeren. In de praktijk blijkt echter hoe beperkt de culturele affiniteit van leraren is. Dat heeft voor een deel te maken met hun opleiding, maar zeker ook met hun eigen achtergrond. We kunnen eenvoudigweg niet verwachten dat alle leraren zomaar in staat zijn om cultuur degelijk aan te brengen. Soms is het ook goed om het gezegde ‘schoenmaker blijf bij je leest’ na te leven. Slechte cultuureducatie werkt averechts en neemt de zin in cultuur bij leerlingen weg. We moeten daarom mensen inzetten die hun vak degelijk kunnen uitbouwen en genoeg kracht en tijd hebben om andere leraren en partners bij het cultuurverhaal te betrekken. Cultuureducatie is niet vanzelfsprekend en vraagt een hoge scholingsgraad.

Als lerarenopleider bepleit ik dan ook de introductie van een soort cultuureducatieve opleiding binnen de lerarenopleiding, waarin zoveel mogelijk kunstdisciplines en reflectieve vakken aan bod komen. Zo’n opleiding zorgt voor hooggeschoolde vakleraren en die vormen de beste garantie om het beleidsplan van de ministers daadwerkelijk te implementeren.

